

Riktlinje för upphandling och inköp

Antaget av kommunstyrelsen 2025-08-26 § 89

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Vara rättssäkra, affärsmässiga, kostnadseffektiva och följa respektive upphandlingslagstiftning	3
1.2	Genomförs så att beställaren får varor och tjänster enligt avtalad funktion, kvalitet, miljöprestanda och säkerhet till mest fördelaktiga totalkostnad	3
1.3	Utförs så att konkurrens tillvaratas - genom ett öppet, likabehandlande och icke-diskriminerande genomförande.	3
1.4	Bidra till att personer som står långt från arbetsmarknaden ges möjlighet till sysselsättning.....	4
1.5	Säkerställa en miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet. Särskild hänsyn ska tas till barn och unga.....	4
1.6	Säkerhetsställa att kommunens leverantörer agerar etiskt och legalt ansvarsfullt.....	5
1.7	Sträva efter att attrahera flera högkvalitativa leverantörer som, genom sina leveranser, kan bidra till att utveckla den kommunala verksamheten mot de visioner, strategier och mål som kommunkoncernen beslutat.....	6
1.8	Följas upp regelbundet och systematiskt.....	6
1.9	Beakta aspekter i relation till kris, höjd beredskap och krig då inköpet berör en samhällsviktig verksamhet	6

1 Inledning

Riktlinjerna förtydligar och utvecklar bestämmelserna i policyn.

Samtliga upphandlingar, avtal och inköp som kommunkoncernen genomför ska:

1.1 Vara rättssäkra, affärsmässiga, kostnadseffektiva och följa respektive upphandlingslagstiftning

Affärsmässighet innebär att alla som är inblandade i en upphandling agerar professionellt med kommunens bästa för ögonen. Kommunens riktlinjer mot mutor och jäv ska alltid följas. Vid alla kontakter ska leverantörerna behandlas likvärdigt och reglerna om offentlighet och sekretess ska följas.

Om det är fördelaktigt ska upphandling genomföras tillsammans med våra samverkanskommuner eller andra upphandlande myndigheter.

Innan inköp eller upphandling görs ska det först undersökas om kommunkoncernen har möjlighet att utföra kontraktet med egna befintliga resurser. Sådana möjligheter finns till exempel inom utförande av viss service eller konsulttjänster som kommunikation eller HR.

Anskaffning av vara eller tjänst ska vara planerad i så god tid att denna policy kan följas. Tidplanen ska innehålla utrymme för att ta fram upphandlingsdokument av god kvalitet, tillräcklig tid för utvärdering samt rimlig leveranstid för leverantören.

1.2 Genomföras så att beställaren får varor och tjänster enligt avtalad funktion, kvalitet, miljöprestanda och säkerhet till mest fördelaktiga totalkostnad.

Totalkostnadstänkande innebär att kostnader ska värderas ur ett livscykelperspektiv. Drift, underhåll, frakt, livslängd och eventuell demontering är exempel på parametrar att ta hänsyn till.

1.3 Utföras så att konkurrens tillvaratas - genom ett öppet, likabehandlande och icke-diskriminerande genomförande.

Sund konkurrens är en förutsättning för goda affärer. Kommunkoncernen är skyldig att begära in och kontrollera bevis avseende obligatoriska uteslutningsgrunder. För att främja konkurrens på lika villkor ska kommunkoncernen även använda lagstiftningens möjligheter avseende frivilliga uteslutningsgrunder.

Upphandling ska vara en del av kommunkoncernens arbete med att motverka organiserad brottslighet. Lagens principer om ickediskriminering, likabehandling, proportionalitet, öppenhet, ömsesidigt erkännande och konkurrens ska alltid följas.

Borgholms kommunkoncern strävar efter att ha en varierad leverantörsbas där även mindre företag och företag från idéburen sektor ingår. Vid planering av upphandling och inköp ska hänsyn tas till mindre företags behov av information och framförhållning. Större upphandlingar ska om möjligt utformas så att det är möjligt att lägga anbud på avgränsade delar. En bedömning av de samlade kravens inverkan på möjligheterna för små och medelstora företag att delta i upphandlingen ska göras innan upphandlingen publiceras.

1.4 Bidra till att personer som står långt från arbetsmarknaden ges möjlighet till sysselsättning

Borgholms kommunkoncern ställer dialogkrav enligt de föreskrifter det nationella regelverket tillåter. Detta är ett sätt att öka möjligheten till sysselsättning. För att öka möjligheterna till arbete för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, exempelvis gällande integration eller funktionsnedsättning, kan vi använda oss av reserverade upphandlingar på de områden där det är möjligt.

1.5 Säkerställa en miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet. Särskild hänsyn ska tas till barn och unga.

FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030 ska vara vägledande för all upphandling och inköp. Samtliga upphandlingar och inköp ska göras med ett medvetet miljömässigt, ekonomiskt och socialt ansvarstagande och hänsyn ska tas till samtliga relevanta och rimliga hållbarhetsdimensioner.

Samtliga varor, tjänster och entreprenader som Borgholms kommunkoncern finansierar ska produceras eller utföras under goda arbetsrättsliga villkor.

Kontraktsvillkor gällande hållbara leveranskedjor ska användas i de upphandlingar där det inte är låg risk för brott mot Internationella arbetsorganisationens (ILO) grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet, FN:s barnkonvention samt tillverkningsländernas nationella lagstiftning om arbetarskydd, arbetsmiljölagstiftning, arbetsrätt och miljölagstiftning.

Arbetstagare som utför upphandlade kontrakt i Sverige ska ha arbetsvillkor motsvarande de villkor som arbetsmarknadens nationella kollektivavtal, eller hängavtal. Därför ska Borgholms kommunkoncern där det behövs ställa krav på lön, semester och arbetstid samt försäkringsskydd och pensioner för leverantörens arbetstagare.

Möjligheten att begära in förklaring, och om det behövs, förkasta ett anbud eller häva ett avtal om miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter har åsidosatts ska användas, till exempel vid anbud med misstänkt låga anbudspriser. Kopplat till de sociala krav som ställs ska det finnas skrivningar om sanktioner vid avtalsbrott. Leverantören ska också acceptera en revision från Borgholms kommunkoncern eller oberoende tredje part.

I Borgholms kommunkoncerns upphandlingsdokument ska det anges att en redovisning avseende leverantörens inkomster bakåt i tiden kan komma att efterfrågas. Detta för att finna svar på att pengar inkommit i företaget på legala grunder.

Alla leverantörer ska följa och uppfylla för tjänsten gällande lagstiftning. Med lagstiftning likställs även myndigheters föreskrifter.

Borgholms kommunkoncerns beslutade ambitioner om jämställdhet, tillgänglighet och antidiskriminering ska tillämpas. Kontraktsvillkor om antidiskriminering, där krav på aktiva åtgärder tydligt framgår, ska användas och bevis på aktiva åtgärder ska vid begäran kunna visas upp av leverantören. Där det är relevant ska förtydliganden kopplat till tillgänglighet göras, till exempel gällande universell utformning av offentliga miljöer, produkter och tjänster.

Jämställdhetsperspektivet ska beaktas vid all upphandling. Upphandlad vara, tjänst eller entreprenad ska i möjlig mån ej påverka användarens rätt till likvärdig service och rättvis resursfördelning. Krav ska ställas på att leverantören själv bedriver ett proaktivt jämställdhetsarbete.

Vid alla upphandlingar och inköp kopplade till miljöer där människor vistas ska hänsyn tas till kortsiktig och långsiktig hälsa. Barn och ungas miljöer är särskilt prioriterade och barnens perspektiv ska alltid vägas in. Kommunkoncernens upphandlingar och inköp ska bidra till att skapa en så trygg och giffri förskola och skola som möjligt. Hållbara och giffria material och produkter ska eftersträvas. Utfasningsämnen från kemikalieinspektionens PRIO-lista får inte användas då de är cancerogena, mutagena eller har andra särskilt farliga egenskaper.

Vid upphandlingar och inköp ska kommunkoncernen i första hand efterfråga produkter eller tjänster som:

- är gjorda av hållbara giffria material och medför låg miljöpåverkan genom miljösmarta idéer, processer och/eller design.
- är cirkulära. Exempelvis att återvunnen och/eller biobaserad råvara/material använts, emballage optimeras, avfall minimeras och resurser tas tillvara genom att cirkulera dem i återbruk.
- kan anpassas vid behov och över tid för att förlänga livslängden.
- är möjliga att reparera, demontera och återvinna/återbruka.

Produkter eller tjänster som uppfyller ovan nämnda punkter kan premieras.

Krav på fossilfritt drivmedel bör ställas i proportionalitet till vad som upphandlas. Med fossilfritt drivmedel menas i första hand biogas, ren eldrift eller vätgas, i andra hand etanol och biodiesel. Kommunens redundans i kris/säkerhet tillsammans med MSB:s riktlinjer behöver vägas in. I dessa fall kan exempelvis fordon med annat drivmedel upphandlas.

Kommunkoncernen ska etappvis införa krav på fossilbränslefria transporter vid upphandling av entreprenader och ramavtal.

Det etiska och ekologiska sortimentet ska kontinuerligt utökas. Krav ska ställas på att kött, mjölk och ägg har producerats med en djurskyddsnivå som motsvarar de svenska kraven samt att de inte kommer från djur som behandlats med hormoner eller antibiotika i tillväxtfrämjande syfte. Krav ska ställas på statistik för ursprungsmärkning och tydlig innehållsdeklaration.

Utöver ovan ska krav ställas på att leverantören kan redovisa sin miljöpåverkan och arbetar systematiskt för att hantera den.

1.6 Säkerhetsställa att kommunens leverantörer agerar etiskt och legalt ansvarsfullt

Borgholms kommunkoncern har nolltolerans mot givande och/eller tagande av muta samt mot alla former av korruption. Koncernens leverantörer ska inte använda eventuella kryphål i skattelagstiftningen för att minska sin skattebörda i Sverige.

Överföringar av kraftigt nedskrivna beskattningsbara vinster inom en eventuell koncern ska inte tillämpas. Borgholms kommunkoncern förbehåller sig rätten att begära ut land-för-landredovisning av skatt, som ger en helhetsbild av leverantörens totala internationella verksamhet. Uppgifter som leverantören förbinder sig att lämna ut begränsas enbart av nationell- och internationell lagstiftning. Borgholms kommunkoncern kommer alltid att anmäla avvikelse till ansvarig myndighet samt polisanmäla misstänkta brott.

1.7 Sträva efter att attrahera flera högkvalitativa leverantörer som, genom sina leveranser, kan bidra till att utveckla den kommunala verksamheten mot de visioner, strategier och mål som kommunkoncernen beslutat

Kommunkoncernen ska ständigt utvärdera och omvärdera behoven av produkter och tjänster. Marknaden ska bevakas för att fånga upp nya innovationer som kan effektivisera kommunkoncernen.

Det ska finnas utrymme för upphandlingar som driver utveckling av nya och hållbara lösningar. Ett exempel är innovationsupphandling, där vi i vår upphandlingsprocess efterfrågar eller tillåter nya lösningar som ännu inte finns på marknaden.

1.8 Följas upp regelbundet och systematiskt

De leverantörer som kommunkoncernen har avtal med kommer att följas upp under avtalstiden. Omfattningen av uppföljningen anpassas efter avtalets värde och relevanta parametrar på respektive område.

Om avvikelser upptäcks är Borgholms kommunkoncerns utgångspunkt att dessa ska åtgärdas. I de fall överenskomna åtgärder inte genomförs inom den tidsram som satts upp kan vite/sanktioner bli aktuella. Detta ska vara tydligt reglerat i avtal mellan Borgholms kommunkoncern och dess leverantörer.

1.9 Beakta aspekter i relation till kris, höjd beredskap och krig då inköpet berör en samhällsviktig verksamhet

Samhällsviktig verksamhet är sådan verksamhet som alltid ska kunna upprätthållas under störda förhållanden. Exempel på samhällsviktig verksamhet i en kommun är omsorg, socialtjänst, utbildning och vattenförsörjning. När inköpet berör en sådan verksamhet behöver aspekter som leveranssäkerhet, kontinuitetsplanering, omställningsmöjligheter och sekretess beaktas. NIS2-direktiv ska alltid följas av leverantören.

Att verksamhet är samhällsviktig innebär dock inte per automatik att alla upphandlingar medför särskilda krav i relation till kris- och krigsberedskap. Därför ska upphandlingsprocessen identifiera vilka inköp som behöver ta hänsyn till dessa aspekter, och på vilket sätt behovet bäst kan tillgodoses. Företrädare för den samhällsviktiga verksamheten kan oftast bäst beskriva vad som är kritiskt för verksamheten och hur stort behovet är av en vara eller tjänst.

Uppföljning ska alltid göras vid ändrade säkerhetspolitiska samhällsförutsättningar eller uppdaterade riktlinjer som kan påverka säkerhetsperspektiven i våra avtal.